

ΑΙ ΣΑΝΔΟΥΧΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

B.

Τελειόνοντες τὰ ὀλίγα, ὅσα περὶ τῶν Σανδουχικῶν νήσων ἐλέγομεν κατὰ τὴν προηγουμένην δεκαπενθημερίαν, εἶπομεν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἐγχωρίων ἐγένοντο ἀληθῶς χριστιανοί, ἀποδείξαντες τοῦτο δι' ἔργων, καὶ ὑπεσχόμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν. Τοῦτο ἤδη πράττομεν.

Πρῶτος ἐκ τῶν λαμπρῶν ἀστέρων τῶν ἀνατελλάντων ἐκ τῆς κολυμβήθρας καὶ λαμπάντων εἰς τὰς νήσους ἐκείνας εἶναι αὕτη ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως ὀνομαζομένη Κεοπουλάνη. Ἡ γυνὴ αὕτη κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτῆς ἡλικίαν τόσον εἶχεν ἐπισύρει τὸ σέβας τῶν ἀνθρώπων καὶ τόσον ἱερά ἐθεωρεῖτο, ὥστε ἤρκει ἡ παρουσία αὐτῆς μόνον εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ὅπως τραπῶσιν οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἀνδρός της, τοῦ βασιλέως Καμεχαμέχα, εἰς φυγὴν. Οὐδέποτε ἐξῆρχετο τὴν ἡμέραν τῆς κατοικίας της, ἀλλὰ μόνον τὴν ἑσπέραν ὅσοι δὲ ἀπῆντων αὐτὴν ἐπιπτον κατὰ γῆς. Μὲ ὅλας ὁμως ταύτας τὰς τιμὰς ἦτο πρᾶος καὶ συμπαθητικὴ. Ἐφύλαττε μετὰ πολλῆς εὐλαβείας τὸ τομποῦ, ἀλλὰ δὲν ἦτο σκληρὰ κατὰ τῶν παραβαινόντων αὐτό· καὶ οὐδέποτε δι' αὐτῆς κατεδικάσθη τις εἰς θάνατον. Ὅτε ἡ ἀποστολὴ ἐφθασεν εἰς τὰς νήσους ἡ βασιλομήτωρ ἦτο τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἡλικίας. Σχετισθεῖσα μετὰ τῶν χριστιανῶν ἤρχισε νὰ μελετᾷ ὅσα παρ' αὐτῶν ἤκουεν. Ἀσθενήσασα μετ' ὀλίγον καὶ πλησιάσασα εἰς τοῦ τάφου τὸ χεῖλος, ἔλαβε ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίν τὴν πνευματικὴν της κατάστασιν καὶ εὐροῦσα ὅτι οὐδὲν ἐν ἐσότη ὑπῆρχε δυνάμενον νὰ τὴν δικαιώσῃ ἐνώπιον τοῦ ἰδεκάστου δικαστηρίου, κατέφυγεν εἰς τὰς ἀγκύλας τοῦ Χριστοῦ, ὅστις τὴν ἀνέδειξε κτίσιν νέαν. Ἡ ἐπιστροφή της αὕτη ἐκ τῶν ἀψύχων εἰδώλων εἰς τὸν ζῶντα καὶ ζωοποιῶντα Θεὸν εἰς πολλοὺς δὲν ἤρρεσε· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ υἱὸς της, ὁ βασιλεὺς, πολὺ προσεπάθησε νὰ τὴν ἀποτρέψῃ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου· ἀλλ' εἰς μάτην· διότι ὅστις ἀπαξ δοκιμάσει τὴν ἀφατον χαρὰν, τὴν προερχομένην ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Χριστοῦ φιλίας, εἶναι ἀδύνατον πλέον νὰ τὸν ἀρνηθῆ, ὡς μὴ δυνάμενος ν' ἀνταλλάξῃ τὴν φιλίαν ἐκείνην μὲ ὅλα

τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῦ κόσμου. Ἀναλαβοῦσα ἐκ τῆς ἀσθενείας ἐδόθη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν ἱερῶν καὶ ταχέως ὁ χριστιανικὸς χαρακτήρ της ἀνεπτύχθη. Μετ' ὀλίγον, διαρισθέντος τοῦ δευτέρου αὐτῆς συζύγου κυβερνήτου τῆς νήσου Μαούης, ἐπλευσεν ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἀνδρός της, λαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς βιβλία, δύο ἱεραποπόλους, ἓνα ἐγχώριον διδάσκαλον καὶ ὡς ἰδιαιτέρον της ἱερέα τὸν τυφλὸν Βαρτίμαιον λεγόμενον. Ὁ τυφλὸς οὗτος Βαρτίμαιος, ὡς ἐκ θαύματος ὑπῆρχεν ἐν τῇ ζωῇ. Ἡ μήτηρ του ἅμα τὸν ἐγέννησεν ἀπεφάσισε νὰ τὸν θάψῃ ζῶντα, ὡς τότε ἦτο συνήθεια εἰς πολλὰς μητέρας νὰ πράττωσι κατὰ τὰς νήσους ἐκείνας, εἰς ὅμως αὐτῶν γνώριμος τὸν ἔσωσε, καταπείσας τὴν γυναῖκα νὰ ἀναθρέψῃ τὸ παιδίον· ἀνατρέφετο λοιπὸν τὸ παιδίον, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ δούλου τῶν καταχρήσεων, ὑπὸ τὴν φρικτὴν τῶν ὁπίων ἐπιρρῶν ἐμεγάλωσεν. Ὅταν προέβη εἰς ἡλικίαν εὐρέθη ἔχων ὄλα τὰ ἐλαττώματα τῶν συμπατριωτῶν του κατὰ μέγαν βαθμόν. Ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὴν μεθυστικὴν αὐτῶν, ἔξευρε τὴν λούαν, ἦτοι τὴν τέχνην τοῦ δολοφονεῖν καὶ γυμνῶνειν τὴν κἀκην ἢ μυστικὴν κορακιστικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν λούαν, ἦτοι μίγμα χωρῶν καὶ ἀσμάτων ἀσέμων. Ἐκ τῶν καταχρήσεων, τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τοῦ κλίματος τέλος εἶχον πάθη οἱ ὀφθαλμοὶ του καὶ κατήνησε τυφλός. Ὅταν ἐτυφλώθη ἐπέσεν εἰς τὸν κοινὸν περίγελων, εἰς τὸν ὁποῖον διὰ νὰ ἀντιταχθῇ ἐγένετο γελωτοποιός. Ὅταν ἡ ἀποστολὴ ἐφθασεν εἰς τὰς νήσους, τὸ 1820, ὁ ἀνθρωπὸς ἐκεῖνος ἦτο εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ βασιλέως, διασκεδάζων τοὺς αὐλικοὺς ἀντί τεμαχίου ἄρτου. Δὲν παρῆλθον ὁμως τρία ἔτη καὶ ἰδοὺ βλέπομεν αὐτὸν ἱερέα ἰδιαιτέρον τῆς βασιλομήτορος, ἀνδρα λελουμένην ἔχοντα τὴν ψυχὴν καὶ καθαρεύουσαν τῶν κηλίδων καὶ ἐλαττωμάτων, τῶν αἰσχροτήτων καὶ φρικταλεοτήτων, μεθ' ὧν εἶχε γεννηθῆ, πλασθῆ καὶ ἀνατραφῆ. Τοιαύτη ἡ δύναμις τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐλθοῦσα ἡ Κεοπουλάνη μετὰ τοῦ συζύ-

γου της εις την νήσον Βλαύνην άμέσως έκτισεν έκκλησίαν, έσύστησε δύο σταθμούς αποστολικούς και προσεπάθει, συμπράξει του συζύγου της, να διαδώση τον χριστιανισμόν εις τους νησιώτας. Μετά πέντε μηνών όμως διαμονήν εις την νήσον εκείνην ήσθένησε προς θάνατον. Τότε προσεκήληθησαν όλοι οι άρχηγοί και οι Ιεραπόστολοι εξ όλων των νήσων. Εις όλους δε τούτους ή βασιλομήτωρ διεκήρυξεν ότι ουδέν δύναται να έξισωθῆ με την αγάπην του Θεού ήν έδοκίμαζε, και ότι το πνευμά της ήγαλλιάτο εν τῷ Θεῷ τῷ Σωτήρι της· παρεκάλεσε λοιπόν πάντας να μη ταράξωσι την θνήν της διά των φρικτών της ειδωλολατρείας τελετών. Μετ' όλίγον παρέδωκε το πνεύμα, μεταστάσα εις τον χορόν των δικαίων, εις ήλικίαν τεσσαράκοντα και πέντε έτών. Κατά την κηδείαν ή έκκλησία δέν ήδύνατο να χωρέσῃ τόν συναθροισθέντα λαόν· τρεις χιλιάδες ανθρώπων συνήχθησαν εις σύδενδρον τόπον εκεί πλησίον. «Μικρόν ύψωμα κατεσκευάσθη, επί του όποιου έτέθη τράπεζα και καθίσματα διά τους Ιεραποστόλους. Το σώμα, όν εντός κιβωτίου, έτέθη πλησίον της τραπέζης, κύκλω δε εστάθησαν όλοι οι γνώριμοι.» Τότε σταθείς ό Ιεροκήρυξ ήρξαστο του λόγου, λαθών ως θέμα το «μακάριοι οι νεκροί οι εν κυρίῳ αποθνήσκοντες.» Μετά τον λόγον τετρακόσιοι άνθρωποι συνώδευσαν το σώμα μέχρι του τάφου, ενώ εκ των πλοίων ήκούοντο κανονβολισμοί κατά λεπτόν της ώρας διακοπτόμενοι. Χιλιάδες ανθρώπων έβλεπον τά κατά την κηδείαν ταύτην μετά θαυμασμού. «Αν το Ευαγγέλιον δέν ήτο εκεί να αγιάσῃ την ζωήν της γυναίκος εκείνης και να φωτίσῃ τον νοῦν και την καρδιάς της, μετ' τον θάνατόν της το σώμά της ήθελε κατακοπῆ, αι σάρκες κατακαῆ και τά όστα φυλαχθῆ· ό δε λαός ήθελε παραδοθῆ εις μυρίας, κατά τά άνεκαθεν αὐτῷ ήθισμένα, ανοσιουργίας. Τα αποτελέσματα της κηδείας ταύτης θά μείνωσιν ανεξάλειπτα από την συνείδησιν όλοκλήρου εκείνου του λαού.

Μετά την βασιλομήτορα έχομεν την βασίλισσαν Καπιολάνην, ης ό ήρωισμός επέφερε το τελευταίον κατά της ειδωλολατρείας τραῦμα.

Η βασίλισσα αὐτη κατόκει εις την βόρειον ακτήν του αὐτου κόλπου, όπου πρό έτών ό πλοίαρχος Κούκ ειχε δολοφονηθῆ, και κατήγετο εξ ένός εκ των αρχαίων βασιλέων της

νήσου. Τα κτήματά της ήρχιζον από τον κόλπον και εξετεινοντο έως εις το όρος Μάουνα-Λόα. Αὐτη κατά την νεότητά της ήτο πολυάκρατος, ότε δε ήλθον οι Ιεραπόστολοι, συνέζη μετ' δύο άνδρων της έκλογής και της τάξεώς της, κατά τά ειδωλολατρικά έθιμα. Αφου όμως ήλθον και συνώμιλησαν μετ' αὐτης, τόσιν εντύπωσιν τη έπροξένησαν οι λόγοι των,ώστε, καλως αὐτους σκεφθεισα, απέβαλε τον νεώτερον εκ των άνδρων της και συνέζη μετ' του πρεσβυτέρου. Αμέσως ήρξατο να επισκέπτηται τους κήρυκας και να εξετάζῃ μετ' έμβριθείας και ενδιαφέροντος τάς ευαγγελικας διδασκαλίας. Τόσον δε προώδευσεν, ώστε το 1824, κτίσασα έκκλησίαν και οικον παρά την κατοικίαν της, προσεκάλεσεν Ιεραπόστολον μετ' της οικογενείας του να κατοικήσῃ πλησίον της. Τον Ιούλιον του αὐτου έτους ή βασίλισσα ήσθένησεν επικινδύνως και τότε ειπε προς τον κ. Έλυν. «Μετ' ύπομονής περιμένω του Κυριου το θέλημα· εαν οὕτω θέλῃ, επιθυμῶ να απέλθω και να ήμαι μετ' του Χριστου. Εκεί θά ήμαι ελευθέρα πάσης άμαρτίας. Άλλοτε πολυ έφοβούμην τον θάνατον· αλλ' ήδη ό Χριστός αφήρεσεν αὐτου το κέντρον.» Εκ της άσθενείας ταύτης αναλαβούσα μετ' τινα καιρόν, επεσκέφθη άλλον Ιεραπόστολον, προς όν ειπεν : «Αγαπῶ να πορεύωμαι εις τον οικον του Θεου, διότι εκεί λησμονῶ τον κόσμον. Όταν εύρίσκωμαι μετὰ των αρχηγών, όκούω τόσον πολλὰ περί χρημάτων, και ένδυμάτων, άγρῶν, και πλοίων, και άγορῶν, ώστε αηδιάζω και επιθυμία με κυριεύει να μεταβῶ εις μέρος όπου να όκούω περί Θεου και Χριστου και ουρανου.» Μετ' όλίγον προσέθηκεν. «Όταν όκούω όμιλίαν περί Χριστου, το πνευμά μου πηγαινει προς Αὐτόν, και όταν όκούω περί Θεου το πνευμά μου πηγαινει εις τον Θεόν, και όταν όκούω περί ουρανου, το πνευμά μου αναβαινει εις τον ουρανόν. Υπάγει και έρχεται και παλιν υπάγει, και οὕτως εξακολουθει να ποιῆ.» Τότε ήρώτησεν αν ό μετ' αὐτης συνδιαλεγόμενος έπίστευεν ότι ειχεν αὐτη δύο ψυχας, μιαν καλήν ψυχήν και μιαν ψυχήν κακήν. «Η μία λέγει ότι ό Θεός είναι λίαν καλός και αγαπᾶ τον Θεόν, και προσεύχεται εις αὐτόν, και αγαπᾶ τον Χριστόν, και αγαπᾶ τους λόγους του και αγαπᾶ να συνομιλῆ περί πραγμάτων καλών. Η άλλη λέγει ότι δέν είναι κανέν ωφελος εκ της προσευ-

χῆς, ούτε εκ της καλής συνομιλίας, ούτε εκ της τηρήσεως των εντολών του Θεου.»

Περί τά τέλη του 1825 ή γυνή αὐτη απέφασκε να πράξῃ έργον μεγάλου ήρωισμου, κινουμένη υπό της προς τον Χριστόν αγάπης. Εις την νήσον Χαουάη, όπου κατόκει, υπάρχει όρος ήφαιστειον το όποιον ειαι ίσως το μέγιστον και φοβερώτατον των ήφαιστίων της γῆς. Το ήφαιστειον τουτο ονομάζεται Κιλαύσα και περιγράφεται ως εξής υπό τινος κυρίας, ητις το επεσκέφθη. «Ο κρατήρ του έχει δέκα έως δώδεκα μιλιών περιφέρειαν και υπέρ τους χιλίους πόδας βάθος. «Εισελθόντες, λέγει ή κυρία, εντός της περιφέρειας του κρατήρος δια μονοπατίου κατωφερούς, εστάθημεν όλίγον διά να άκούσωμεν την ήχῶ, την όποιαν οι υπερκείμενοι θράχει εξέπεμπον όταν έτύπωμεν τους λίθους με τάς ράβδους μας. Μεταβαλούσα το πείραμα εκτύπησα το έδαφος, αλλ' ήκουσα τόσον υπόκωφον ήχον ώστε άμέσως ειπον ότι ενταῦθα δέν ειμεθα ασφαλεις και ότι επρεπε να μεταβῶμεν εις στερεώτερον έδαφος· τότε ό οδηγός μοι ειπεν ότι κατά τάς ακολουθίας τρεις ή τεσσαρας ώρας θά βαδίζωμεν επί λεπτου φλοιου υπέρνω του πυρός και της καιομένης λάβας· τουτο δε ήτο αληθέστατον διότι κατά παν βῆμα απηντῶμεν ρήγματα, εν οίς οι λιθοι ήσαν λευκοί ή κιτρινοί εκ της πυρακτώσεως, τους όποιους δέν ήδυνάμεθα να έγγίξωμεν και εκ των χασμάτων εξήρχοντο νέφη ατμου και στήλαι αέρος θερμοϋ, και θειώδη αέρια. Η λάβα ειχε προσλάβει φανταστικώτατα σχήματα, αδύνατον να περιγραφῶσι. Καθίσαντες πλησίον νεωστὶ εξελθούσης λάβας, ταχέως ήσθάνθημεν ότι ήτο αδύνατον να ενδιατριψῶμεν επί πολυ ένεκα της αυξούσης θερμότητος· περιελθόντες δε αὐτήν διά να έρευνήσωμεν, είδομεν ότι εύρισκόμεθα υπέρνω κλιβάνου. Στρέψαντες τά βλέμματα κάτω προς χάσμα έμπεριέχον λίθους πυρρούς εκ θερμότητος είδομεν υποκάτω το πυρ και ήκούσαμεν τον ιδιαίτερον ήχον, τον όποιον το ύπόγειον πυρ παράγει. Ο οδηγός ήρξατο τότε να περιπατῆ μετ' προσοχής μεγίστης διότι επλησιάζομεν το χείλος της έστίας και επεριπατοῦμεν επί λεπτοτάτου φλοιου. Τέλος εφθάσαμεν εις αὐτήν. Εστάθημεν εις το χείλος λίμνης άκανονίστου έμπεριεχούσης πυρ υγρόν, το όποιον έβραζε και εκόχλαζεν, ανάπτον με υπερβολικήν θερμότητα, και εκπέμ-

πον γιγαντώδεις στήλας καπνου. Προς το βάθος του χάσματος εφαινετο πυρ έτοιμον να όρμήσῃ εντός της υπ' αὐτό λίμνης· ή περιοριζομένη της λάβας γραμμῆ εφαινετο ως αίμα, παραβαλλομένη με το υπερκείμενον αὐτης σκοτεινόν χάσμα. Εις το μέσον της λίμνης επαιζε καταρράκτης πυρός, θρόζων προς τά άνω, κυλιόμενος προς τά κάτω, κοχλάζων, εκσφενδονίζων αναλελυμένην λάβαν και σκορπίζων πυρίνους άφρους περίξ αὐτου. Επί τινα λεπτά του καταρράκτου κοπάσαντος, λεπτός φλοιός εσχηματίσθη επί της επιφανείας, αλλά ταχέως εθραύσθη και πύρινος πίδαξ ήρχισε να παίξῃ εντός της λίμνης επί τινα καιρόν, ως πηγῆ κολοσσαία, εκπέμπων βροχήν και θρόμβους λάβας, και ωθών πυρρά κύματα κατά των χασμάτων, ήχοῦντα ως τρικυμία εις παραλίαν βραχώδη, και έχοντά τι το απεριγράτως διαβολικόν, το όποιον μοι επροξένει θλιβερωτάτην εντύπωσιν. Νομιζω ότι θα ήσθένουν αν ό ήχος εκείνος εξηκολούθη να προσβάλλῃ επί πολυ τάς ακοάς μου, καθότι ενόμιζον ότι πράγματι εξήρχετο εκ της λίμνης του πυρός της καιομένης, της ήτοιμασμένης διά τους υιούς της άπωλείας. Έσχάτως μέγα μέρος του κρημου ειχε καταπέσει, σχεδόν χωρίζον την λίμνην εις δύο μέρη, ών το νότιον, το άπώτερον ήμῶν, ήτο μάλλον ενεργόν· Ενίστε ό άνεμος ωθει τον καπνόν εις τά πρόσωπά μας. Ενίστε επνιγόμεθα σχεδόν αλλά δέν έτολμῶμεν να προχωρήσωμεν, διότι το χείλος του κρημου εκαιέτο. Η σκηνή κάτωθεν μας άδιακόπως μετεβάλλετο, της λίμνης άλλοτε πηγυσομένης κατά την επιφάνειαν και θραυούσης τον φλοιόν και εκσφενδανίζούσης βροχήν λάβας, και εγειρούσης φοβερά πύρινα κύματα, και άλλοτε μεταβαλλομένης εις υγρᾶν πύρινον λίμνην, βράζουσαν και κοχλάζουσαν και εκπέμπουσαν άφρους ύψηλά. Εν όλη δε τη λίμνη ταύτη ουδέν ήχος φλογός· ήτο όλη ύλη υγρά, πυρωμένη, όμοιάζουσα ακριβώς τον αναλελυμένον σίδηρον εις τά χυτήρια. Η λίμνη αὐτη άδιακόπως μεταβάλλεται. Οτε την επεσκέφθημεν κατείχε τρία έως τεσσαρα πλήθρα, ή δε επιφάνειά της ήτο εκατόν είκοσι πόδας υπό την κορυφήν του κρημου. Βράχοι άδιακόπως αποσπώμενοι πίπτουσιν εντός της λίμνης και ειαι κίνδυνος εις τους επισκεπτομένους να πλησιάζωσι πολυ το χείλος.» Το ήφαιστειον τουτο, οι Ιθαγενεις εθεώ-

ρουν ως τὴν φοβερὰν κατοικίαν θεότητος τινος ἰσχυρᾶς, ἣν ὠνόμαζον Πελὴν καὶ εἰς ἣν καθεκάστην προσέφερον θυσιάς. Ἡ θεὰ Πελὴ εἶχε τοὺς ἱερεῖς τῆς, εἶχε τοὺς προφῆτας τῆς, οἵτινες κατερχόμενοι εἰς τὴν παραλίαν παρεπονοῦντο πικρῶς, ὡς ἐκ μέρους τῆς θεᾶς, διὰ τὴν ἀποστασίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἠπειλοῦν φοβερὰν τὴν ἑξαφιν τῆς ὀργῆς τῆς. Ὁ ἀμαθὴς λαὸς δὲν ἔμενεν ἀδιάφορος εἰς τὰ ἀκούσματα ταῦτα, δι' ὃ καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐλεγχθῶσι διὰ γενναίου τινὸς ἔργου, ὡς ψευδῆ. Ἡ Καπιολάνη ἀπεφάσισε νὰ πράξῃ τὸ ἔργον τοῦτο.

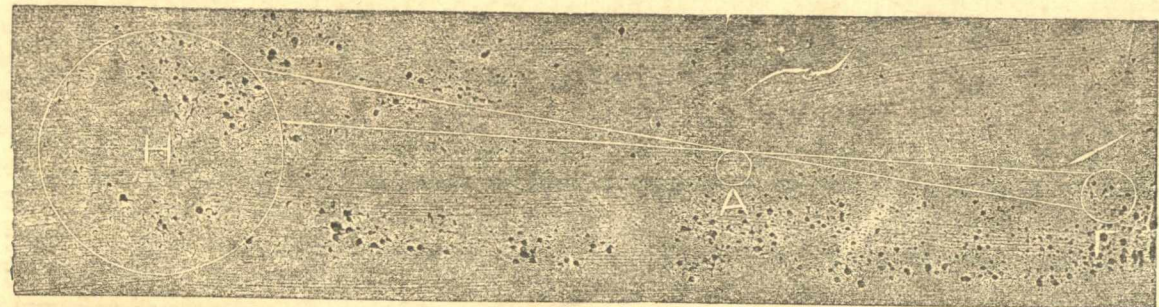
Ἐκατὸν μίλια μακρὰν τῆς κατοικίας τῆς εἶχεν ἐσχάτως συστηθεὶ νέος σταθμὸς ἀποστολικός. Τοῦτον ἡ βασίλισσα ἀπεφάσισε νὰ ἐπισκεφθῇ, καὶ τοὶ ἀπήντημακρὰν ὁδοπορίαν, πεζῇ διὰ χώρας πολλὴ ἀνωμάλου, καὶ καθ' ὁδὸν νὰ ἀναβῆ καὶ εἰς τὸ ἠφαισίον. Ὁ σύζυγός τῆς τὴν παρεκάλει νὰ μὴ καταφρονῆσῃ τὸν θυμὸν τῆς θεᾶς. Καθ' ὁδὸν πολλοὶ τὴν ἰκέτευον νὰ σκεφθῇ καλῶς τί θὰ πράξῃ, διότι ἡ θεὰ θεβαίως κατέστρεφε. Τῆς ἡρώιδος ὁμῶς ἡ ἀπάντησις ἦτο ἀπλουστάτη. «Ἐὰν καταστραφῶ τότε ὅλοι δύνασθε νὰ πιστευθῶσι τὴν Πελὴν, ἂν ὁμῶς ὄχι, πρέπει νὰ ἐπιστραφῆτε εἰς τὸ Εὐαγγέλιον.» Ὅταν ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἠφαισίον προφήτις τις ἀπήντησεν αὐτὴν, παρακαλοῦσα νὰ μὴ προχωρήσῃ. «Καὶ τίς εἶσαι σύ,» ἠρώτησεν ἡ Καπιολάνη. «Εἶμαι τις ἐν τῇ ὁποίᾳ θεὸς κατοικεῖ,» ἀπήντησεν ἡ γυνή. «Τότε, ὑπέλαβεν ἡ Καπιολάνη, σὺ εἶσαι γυνὴ σοφὴ καὶ δύνασαι νὰ με διδάξῃς· κάθισε πλησίον μου.» Ἡ γυνὴ ἐδίστασεν. Ἡ Καπιολάνη διέταξε καὶ αὐτὴ ὑπήκουσε. Τροφὴ ἐφέρθη εἰς αὐτὴν, ἀλλ' ἦτο θεὸς καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ φάγῃ. Ἐκράτει συγχρόνως εἰς χεῖράς τῆς ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τῆς θεᾶς τοῦ ἠφαισίου· τότε ἐξέλασα ἐκ τοῦ στόματός τῆς χείμαρον φωνῶν ἀκαταλήπτων διεικνέοντο ὅτι ἀναγινώσκει τὴν ἐπιστολὴν. Ἡ Καπιολάνη τότε ἐνεγκοῦσα εἰς μέσον τὰς Γραφὰς ἀνέγνωσεν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν προφήτισσαν ἐνώπιον πάντων καὶ προσήλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἔργων καὶ τοῦ θελήματος τοῦ Παντοδυνάμου, τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ τοῦ υἱοῦ Αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ προφήτισσα ἔκυψε κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπεν ὅτι ὁ θεὸς τὴν παρέτησε καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ καμμίαν ἀπάντησιν. Προσκληθεὶς τό-

τε νὰ φάγῃ δὲν ἠρνήθη πλέον, ἀλλ' ἔφαγεν. Ἐπὶ τοῦ κρατῆρος ἡ Καπιολάνη ἀπήντησε τὸν ἱεροπόστολον Κωδρίχιον, ὅστις ἦλθεν ἀπὸ δέκα ὥρῶν δρόμον νὰ τὴν ἐνταμώσῃ. «Ἡ βασίλισσα ἐχάρη πολὺ ἰδοῦσα τὸν ἄνδρα, συνοδευομένη δὲ ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὀγδοήκοντα ἀκολουθῶν τῆς κατέβη ἑκαντοτάδας τινὰς ποδῶν ἐντὸς τοῦ κρατῆρος. Ἐκεῖ δὲ, ἐν μέσῳ τοῦ φοβερωτάτου τῶν ἐπὶ γῆς φαινομένων, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐπροξέει ἀπερίγραφτον τρόμον εἰς τοὺς συμπατριώτας τῆς, σταθεῖσα ἔφαγε τὰς εἰς τὴν θεὰν Πελὴν ἀφιερωμένας ὀπώρας καὶ ἔρριψε λίθους ἐντὸς τῆς βραζούσης ὕλης. Τότε στραφεῖσα πρὸς τοὺς συνοδύοντας αὐτὴν μετὰ γαλήνης εἶπεν: «Ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων εἶναι Θεὸς μου. Αὐτὸς ἤναψε τὰς πυράς ταύτας· οὐδόλως φοβοῦμαι τὴν Πελὴν. Ἄν ἐγὼ χαθῶ ὡς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς, τότε σεῖς ἐμπορεῖτε νὰ φοβῆσθε τὴν δύναμίν τῆς. Ἄλλ' ἂν ὁ Θεὸς ἐμὲ σώσῃ, ἐνῶ καταπατῶ καὶ καταστρέφω τὰ ταμποῦ αὐτῆς, τότε καὶ σεῖς πρέπει νὰ φοβηθῆτε καὶ νὰ λατρεύσητε τὸν ἀληθῆ Θεόν. Οἱ θεοὶ τῆς Χαουάης εἶναι μάταιοι. Μεγάλῃ δὲ εἶναι ἡ ἀγαθότης τοῦ Κυρίου, πέμψαντος χριστιανούς διὰ νὰ μᾶς ἐπιστρέψωσιν ἀπὸ τὰς ματαιότητας ταύτας εἰς τὸν Θεόν τὸν ζῶντα.» Τότε ὅλοι ἤρχισαν νὰ ὑμῶσι καὶ δοξολογῶσι τὸν Θεόν, καὶ νὰ ἀπευθύνωσι δεήσεις εἰς τὸν Ποιητὴν καὶ Συντηρητὴν τοῦ παντός.» Οὕτως ὁ τελευταῖος προμαχὼν τῆς εἰδωλολατρίας κατέπεσεν.

Ἀπὸ τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου ἔργου ἡ Καπιολάνη ἀνεγνωρίσθη μέλος τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας καὶ ἔλαβε τὸ βάπτισμα. Ἐπὶ εἴκοσι δὲ ἔτη μετὰ τοῦτο ἔζη ὡς μαθήτρια καὶ φίλη τοῦ Χριστοῦ, γνωστοποιούσα Αὐτὸν εἰς ὅσους τὴν ἐπλησίαζον, καὶ διὰ τῶν λόγων τῆς καὶ διὰ τῶν τρόπων τῆς, καὶ, προπάντων διὰ τῆς ἀγάπης, ἣτις ἐπλήρου τὴν καρδίαν τῆς ὄλην. Τέλος τὸ 1841 ἐκοιμήθη, μαρτυρουμένη ὑπὸ πάντων ὅτι ἦτο τὸ καύχημα τοῦ ἔθνους τῆς.

Ὁ πράττων τὸ καλὸν εἰς τὸν ἄλλον εὐεργετῆϊ προσέτι καὶ τὸν ἑαυτὸν του, οὐχὶ μόνον διὰ τῶν συνεπειῶν τῆς πράξεώς του, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς ταύτης τῆς πράξεως, καθότι ἡ συνείδησις τῆς ἀγαθοποιίας εἶναι πλουσία ἀμοιβῆ.

ΑΙ ΔΙΑΒΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ ΤΟΥ ΗΛΙΑΚΟΥ ΔΙΣΚΟΥ

Διάγραμμα τῆς παραλλάξεως τῆς Ἀφροδίτης θεωρουμένης ἐκ δύο πολὺ ἀπεχόντων σημείων τῆς γῆς, ὅταν διέρχεται ἔμπροσθεν τοῦ ἡλίου.

Αἱ διαβάσεις τῆς πλανήτιδος Ἀφροδίτης ἔμπροσθεν τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου εἶναι, ὡς καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν φύλλῳ εἶπομεν, πολὺ σπάνιαι, τόσοσποσπάνιαι, ὥστε ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεσκοπίου, μόνον τρεῖς ἐγένοντο. Συμβαίνουνσι δὲ ἀλληλοδιαδόχως κατὰ 8, 122, 8, 105, 8, 122 ἔτη καὶ πάντοτε κατὰ τοὺς μῆνας Μάϊον καὶ Νοέμβριον καθ' ἡμᾶς, ἡ Ἰούνιον καὶ Δεκέμβριον κατὰ τοὺς Εὐρωπαίους. Μέλλοντες νὰ προσθέσωμεν ἤδη τινὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὄσων εἶπομεν, ὁμιλοῦντες περὶ τῆς ἀποστάσεως τοῦ ἡλίου, ἐραυζόμεθα τὰ ἐξῆς, πρὸ πάντων ἐκ σπουδαίας τινὸς περὶ τοῦ θέματος τούτου διατριβῆς, δημοσιευθεῖσης ἐν τινι Λονδινιαίῳ περιοδικῷ (τὸ Λέζουρ Ἄουρ).

Πρὸ διακοσίων καὶ πενήκοντα ἐτῶν, τόσοσποσ ἀτελῶς ἐγινώσκοντο αἱ τῶν πλανητῶν κινήσεις, ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ἀκριβειαν οἰασθήποτε ἀστρονομικῆς προρρήσεως. Μόλις δὲ τὸ 1629 ὁ περίφημος Κεπλερος, βοηθούμενος ὑπὸ κελῶν μεθόδων, ἄς μετεχειρίζετο εἰς τὰς παρατηρήσεις του, ἠδυνήθη νὰ προείπῃ ὅτι κατὰ τὴν 6 Δεκεμβρίου τοῦ 1631, ἐμελλεν ἡ Ἀφροδίτη νὰ διέλθῃ ἔμπροσθεν τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου. Οἱ ὑπολογισμοὶ του, ἕνεκα τῶν ἀτελῶν στοιχείων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβάσιζεν αὐτοῦς, ἦσαν ἀρκετὰ ἀκριβεῖς, δεικνύοντες ὅτι ὁ πλανήτης δὲν θὰ ἤρχετο ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου κατὰ τὸ φαινόμενον πρὸ τῆς δύσεως, καὶ ἐπομένως ἡ διάβασις θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ παρατηρηθῇ ἐξ Εὐρώπης. Ὁ Κασσένδης, ἀμφιβάλλων κάπως διὰ τὴν ἀκριβειαν τῶν ὑπολογισμῶν τοῦ Κε-

πλέρου, ὡς ἐκ τῆς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀτελοῦς γνώσεως τῶν ἀληθῶν κινήσεων τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, ἀπεφάσισε νὰ παρατηρήσῃ τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου ἐπὶ πολλὰς ὥρας πρὸ τῆς δύσεως καὶ πάλιν τὴν ἀκούλουθον πρῶταν ἅμα ἀνατείλει. Ἐν τινι ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Σχικχάρδον ὁ Κασσένδης ὁμιλεῖ περὶ τῆς κατὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας ἀποτυχίας του, ὡς μὴ ἰδῶν κανὲν ἴχνος τοῦ πλανήτου καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα τῆς 6 καὶ καθ' ὅλην τὴν πρῶταν τῆς 7 Δεκεμβρίου. Νεώτεροι ὁμῶς ὑπολογισμοὶ ἀπέδειξαν ὅτι πραγματικῶς ἡ διάβασις ἐγένετο τὴν νύκτα τῆς 6 πρὸς τὰς 7 Δεκεμβρίου, ὡς προερρέθη ὑπὸ τοῦ Κεπλέρου, καὶ ἐπομένως διήλθεν ἀπαρατήρητος.

Ἡ γνώμη τοῦ Κεπλέρου ἦτο ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν ἦθελεν ἐπαναληφθῆ πρὸ τοῦ 1761. Κατὰ τοῦτο εὑρέθη λαυθασμένος· καθότι τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1639 ἐπανελήφθη, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ εἰξεύρωσιν οἱ ἀστρονόμοι τῆς ἐποχῆς, οἵτινες ἐβασίσθησαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κεπλερου. Συνέβη ὁμῶς, ὀλίγον πρὸ τῆς διαβάσεως ταύτης, νέος τις ἐφημέριος τῆς Λαγκασάης, νὰ ἀρχίσῃ ἀστρονομικὰς μελέτας, μετὰ τόση ἐκτίσεως καὶ ἐπιδεξιότητος ὅση σπανίως ἀπαντᾶται εἰς τόσοσποσ νεαρὰν ἡλικίαν. Ὁνομάζετο Ἰερემίας Ὀρρόξης καὶ θεωρεῖται ὡς «ἐν ἐκ τῶν εὐφροσυνταῶν τῆς Ἀγγλίας τέκνων καὶ καύχημα τῆς Βρετανικῆς ἀστρονομίας.» Καὶ τοὶ μόλις εἴκοσι ἐτῶν ἡλικίας ἐγνώρισεν ὅτι ὅταν ἡ Ἀφροδίτη πλησίασῃ κατὰ τὴν γῆν, ἐλθοῦσα ἐντεῦθεν τοῦ ἡλίου, θὰ διέλθῃ ἔμπροσθεν τοῦ ἡλιακοῦ δῖ-

σκου κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1639 καὶ ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς διαβάσεως τῆς θά ἦτο ὁρατὴ ἐξ Ἀγγλίας. Ὁ Ὁρρόξης ἀνεκοίνωσε τοῦτο εἰς φίλον τοῦ τινος, Γουλιέλμον Κραβτρῆν ὀνομαζόμενον, καὶ κατοικοῦντα εἰς Μαγχεστρία, καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν του, εὐρισκόμενον εἰς Λιθερπούλην· παρακαλῶν αὐτοὺς συνάμα, νὰ παρατηρήσωσι τὸν ἥλιον κατὰ τὸν ὑποδεικνυόμενον καιρὸν. Δικαιολογεῖται δὲ ὅτι δὲν προέφρασε νὰ εἰδοποιήσῃ καὶ ἄλλους φίλους, διότι αἱ αὐτοὶ ἡ Ἀγγλίαν δὲν διατελεῖ ἀνεύστρωνόμων, εἰς τινὰς ἐκ τῶν ὁποίων δὲν εἶμαι ἄγνωστος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀναγγείλω εἰς αὐτοὺς τὸ εὐάρεστον μῆνυμα, ὡς ἔχων ὁ ἴδιος τόσον ὀλίγην γνῶσιν.» Ὁ Ὁρρόξης καὶ ὁ Κραβτρῆς ἦσαν οἱ μόνοι ἄνθρωποι οἵτινες εἶδον τὴν Ἀφροδίτην ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου τὸ 1639· ὁ πρῶτος παρατηρήσας τὴν ἀρχὴν τῆς διαβάσεως, ὅτε εἰσῆρχετο ἐπὶ τοῦ ἡλίου, ἐνῶ ὁ δεύτερος εἶδεν αὐτὴν ὀλίγον ἀργότερον, ὄλην ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου, φαινομένην ὡς μελανὴν κηλίδα. Οὕτως, οἱ πρῶτοι ἰδόντες τοιοῦτου εἶδους φαινόμενον, ἦσαν οἱ δύο οὗτοι. Ὅταν ἔφθατεν ὁ καιρὸς, τὸν ὁποῖον ὁ Ὁρρόξης διὰ τῶν ὑπολογισμῶν του ἀκριβῶς προεγνώρισε, ὁ ἱκανὸς οὗτος μαθηματικὸς μετέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του διὰ νὰ παρατηρήσῃ μετὰ προσοχῆς τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου. «Ἐπιμένων ἀνυπομόνως, λέγει, τὴν διάβασιν ἐπὶ πολλὰς ὥρας τῆς 23 Νοεμβρίου (ε. π.) καὶ καθ' ὅλην τὴν 24, δὲν παρέλειψα οὐδεμίαν εὐκαιρίαν ὅπως παρατηρήσω. Τὴν 24 ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς 9 ὥρας ἔβλεπον προσεκτικῶς, καὶ ἐπίσης ἀπὸ λεπτὰ τινὰ ὑπὸ τῆς δεκάτης μέχρι μεσημβρίας, καὶ εἰς τὴν μίαν, βιαζόμενος νὰ διακόψω τὴν φυλακὴν ἀπὸ ἀνυπέροστα καθήκοντα· πλὴν καθ' ὅλον τοῦτον τὸν καιρὸν οὐδὲν εἶδον ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου ἐκτὸς μικρᾶς τινος κηλίδος, συνισταμένης ὡς ἐφαίνετο ἐκ τριῶν στιγμῶν, ὀλίγον μακρὰν τοῦ κέντρου πρὸς τὰ ἀριστερά, τὴν ὁποίαν ἔβλεπον καὶ τὴν προηγουμένην καὶ τὰς ἐπομένας ἡμέρας. Αὕτη βεβαίως οὐδὲν κοινὸν μετὰ τῆς Ἀφροδίτης εἶχε. Περὶ τὰς τρεῖς καὶ τέταρτον μετὰ μεσημβρίας, ὡν πάλιν ἐλεύθερος νὰ ἐξακολουθήσω τὸ ἔργον τοῦτο, τὰ νέφη, ὡς διὰ θείας ἐπινεύσεως διεσκεδάσθησαν, καὶ πάλιν προσεκληθῆν ἐν τὴν εὐάρεστον ἐπανάληψιν τῆς παρατηρήσεως. Τότε εἶδον πολὺ θελκτικὸν θέαμα, τὸ ἀντικείμενον τῶν θερμῶν εὐχῶν

μου, κηλίδα ἀσυνήθους μεγέθους καὶ ἀκριβῶς σχήματος κυκλικῶς, ἥτις ἦδη ὀλόκληρος εἶχεν εἰσέλθῃ ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου ἀπὸ τὰ ἀριστερά· οὕτως ὡστε αἱ περιφέρειαι τῶν δίσκων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς Ἀφροδίτης συνέπιπτον ἀποτελοῦσαι γωνίαν ἐπαφῆς. Οὐδόλωσ ἀμφιβάλλον ὅτι αὕτη ἦτο ἡ σκιά τοῦ πλανήτου, ἀμέσως ἤρχισα μετ' ἐνδιαφέροντος νὰ τὴν παρατηρῶ.» Ὁ Κραβτρῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὴν ἀρχὴν τῆς διαβάσεως, ὀλίγον ὁμῶς πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, διαρραγέντων τῶν νεφῶν, ἀντεμοίφθη «διὰ τῆς θεωρίας τοῦ θελκτικῶς θεάματος τῆς Ἀφροδίτης ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου. Καταληφθεὶς ὑπὸ ἐκστάσεως ἔμεινε ἀκίνητος, μόλις πιστεύων τὰς ἰδίας αἰσθήσεις, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης χαρᾶς.»

Μετὰ τὰς ἱστορικὰς παρατηρήσεις τοῦ Ὁρρόξου παρήλθον 122 περίπου ἔτη μέχρι τῆς ἐπομένης διαβάσεως. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ οἱ ἀστρονόμοι ἤρχισαν νὰ σκέπτονται περὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1764 καὶ 1769 διαβάσεων, πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀποστάσεως τοῦ ἡλίου. Ὁ Ἰάκωβος Γρέγορος, καλὸς μαθηματικὸς τοῦ 17. αἰῶνος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἡλιακῆς παραλλάξεως, λέγει ὅτι «τὸ πρόβλημα τοῦτο λύεται πολὺ καλῶς, καίτοι μετὰ πολλοῦ κόπου, διὰ τῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, ὅταν καλύπτωσι μέρος τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου, διότι διὰ τούτων τῶν παρατηρήσεων ἡ παράλλαξις τοῦ ἡλίου δύναται νὰ ὀρισθῇ.» Ὁ Δ. Χάλλευ, βασιλικὸς ἀστρονόμος τῆς Ἀγγλίας διατελέσας ἀπὸ τὸ 1719—49, προέτεινε μέθοδον τὸ 1716, δι' ἧς νὰ παρατηρηθῶσιν οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1764 καὶ 1769 διαβάσεις, ἥτις οὐ μόνον τότε ἐγένετο γενικῶς παραδεκτὴ, ἀλλὰ καὶ σήμερον θεωρεῖται ὡς ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα διὰ τὴν διάβασιν τοῦ 1874. Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην δὲν ἀπαιτεῖται ἀκριβῆς γνῶσις τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῶν παρατηρητῶν· πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται εἶναι ἡ παρατήρησις τοῦ χρόνου τῆς ὅλης διαβάσεως ἐκ τινος βορείου καὶ ἐκ τινος νοτίου σταθμοῦ. Σημειούντες ἀκριβῶς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἡ περιφέρεια τοῦ δίσκου τῆς Ἀφροδίτης ἐγγίσει τὴν περιφέρειαν τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πλανήτου καὶ τὴν ἐξοδον αὐτοῦ, εὐκόλως ἐξακριβουῦται ὁ χρόνος τῆς ὅλης διαβάσεως, καὶ τὸ μέρος τῆς ἡλιακῆς ἐπιφανείας, ἐφ' ᾧ διήλθεν ὁ πλανήτης, μετὰ τῆς παραλλάξεώς

του ἐκ τῶν δύο ἀντιθέτων σταθμῶν. Ἄν, ἐπὶ παραδείγματι, ἐφαρμόσωμεν τὴν μέθοδον ταύτην εἰς τὴν κατὰ τὸν παρόντα μῆνα γινομένην διάβασιν, ἐπειδὴ ὁ πλανήτης θά διέλθῃ ἀπὸ τὸ βορειὸν μέρος τῆς ἡλιακῆς ἐπιφανείας, οἱ παρατηρήσοντες ἐκ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, ἐκ τῆς Κερκελάνης Γῆς θά ἴδωσι τὸν πλανήτην ὑψηλότερον ἐπὶ τοῦ ἡλίου, ἢ οἱ παρατηρήσοντες ἐξ Ἰαπωνίας· ὅσον δὲ βορειότερον θά ἴστανται οἱ παρατηρηταὶ τόσον πλησιέστεραν εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἡλίου θά βλέπωσι τὴν Ἀφροδίτην. Ἄν ἀκολουθῶς παραβληθῶσι τὰ μήκη δύο φαινομένων δρόμων τοῦ πλανήτου ἐπὶ τοῦ ἡλίου, τοῦ ὁποῖου εἶναι καλῶς γνωστὸν τὸ φαινόμενον μέγεθος, τότε εὐρίσκεται τὸ μεταξὺ τῶν δύο τούτων δρόμων διάστημα μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

Ὀλίγον μετὰ τὴν πρότασιν τοῦ Χάλλευ, ὁ Δελίσιλ, Γάλλος μαθηματικὸς, ἐπρότεινε τὴν τὸ ὄνομά του φέρουσαν μέθοδον, ὡς ἰδιαιτέρως ἀρμόζουσαν διὰ τὴν διάβασιν τοῦ 1764. Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην δὲν χρειάζεται νὰ προσδιορισθῇ ὁλος ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἡ Ἀφροδίτη θά εὐρίσκηται ἐπὶ τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ἄρκει μόνον νὰ παρατηρηθῇ εἴτε ἡ ἀρχὴ εἴτε τὸ τέλος τῆς διαβάσεως ἀπὸ δύο πολὺ ἀπέχοντα σημεῖα τῆς γῆς. Ἀπαιτεῖται ὁμῶς γνῶσις ἀκριβεστάτη τοῦ γεωγραφικοῦ μήκους τῶν τόπων, ὁπόθεν γίνονται αἱ παρατηρήσεις καὶ ἐπειδὴ ἡ γνῶσις αὕτη ἔλειπε κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα, διὰ τοῦτο καὶ ἡ μέθοδος ὀλίγον ἐχρησίμεισε. Τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ προσδιορισθῇ τὸ γεωγραφικὸν μήκος τόπου τινὸς ἀκριβῶς, ὅσον ἀπῆλθον αἱ παρατηρήσεις, σήμερον ὁμῶς ἡ δυσκολία ἥτις ἐτάραττε τοὺς ἀστρονόμους τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος δὲν ὑπάρχει πλέον, ὡς ἐκ τῆς ἀκριβείας μετ' ἧς τὰ ἀστρονομικὰ ἐργαλεῖα κατασκευάζονται, καὶ ὡς ἐκ τῶν σχεδὸν ἀκριβεστάτων πινάκων τῶν χρησιμευόντων εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν θέσεων τοῦ ἡλίου καὶ τῶν πλανητῶν.

Αἱ κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ 1764 παρατηρήσεις σχεδὸν καθ' ὀλοκληρίαν ἀπέτυχον, ἐκ τῆς πείρας ὁμῶς προέκυψαν πολλὰ μαθήματα ἐξ ὧν ἐδιδάχθησαν ποῖα ἦτο ἡ καλλιτέρα μέθοδος διὰ νὰ μεταχειρισθῶσι κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῆς διαβάσεως τοῦ 1769, ἧς τὰ ἐξαγόμενα, ἀφοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἀναφέραμεν, περιττὸν θεωροῦμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ σήμερον.

Μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ 1769 ἔπρεπε νὰ παρέλθωσιν 105 ἔτη, ὅπως τὸ φαινόμενον ἐπαναληφθῇ καὶ πάλιν. Τὴν 27 τοῦ παρόντος Νοεμβρίου λοιπὸν ἡ διάβασις ἐπαναλαμβάνεται, καὶ ἐπειδὴ περιέχει τόσην σπουδαιότητα ἐπιστημονικῆν, ἀπὸ πολλοῦ χρόνου οἱ ἀστρονόμοι ἤρχισαν νὰ λαμβάνωσι πάντα τὰ δυνατὰ μέσα ὅπως μὴ παρέλθῃ εἰς μάτην. Αἱ κυβερνήσεις τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν οὐδεμίαν ἐφείσθησαν δαπάνης διὰ νὰ συνδράμωσι τοὺς ἐπιστήμονας. Ἡ Ἀγγλία ἐξελέξατο τὰ ἐξῆς μέρη ἐξ ὧν θά γίνωσιν αἱ παρατηρήσεις. Τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῆς Αἰγύπτου, τὴν Γῆν Κερκελάνην ἐν τῷ νοτίῳ ὠκεανῷ, τὴν νῆσον Ροτριγέζ, τὴν ἐν Νέα Ζηλανδία Χριστεκκλησίαν καὶ τὴν πρωτεύουσαν τῶν Σανδουχικῶν νήσων Ὀνολουλοῦν. Ἐκτὸς τῶν κυρίων τούτων σταθμῶν, ἐξελέξατο καὶ δευτερεύοντας εἰς διάφορα μέρη. Ἐκαστὸν τῶν κυρίων σταθμῶν ἐπρομήθευσε με ἐντελῆ συλλογὴν ἀστρονομικῶν ὀργάνων—μὲ διαβάσεως ἐργαλεῖον διὰ νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς ἡ ὥρα τοῦ τόπου καὶ διὰ νὰ παρατηρηθῇ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ ἡ σελήνη καὶ διάφοροι ἀστέρες παρ' αὐτήν, ὅπως προσδιορισθῇ ἀκριβῶς τὸ γεωγραφικὸν μήκος τῆς θέσεως· με ἀλταζημοῦθ, διὰ τοῦ ὁποῖου θά γίνωσι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς σελήνης διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἀστέρων διὰ νὰ ἐξακριβωθῇ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος· με ὄργανον ἰσημερινόν, ἔχον ἐξ δακτύλων ὕψος, διὰ νὰ παρατηρηθῶσι τὰ φαινόμενα τῆς διαβάσεως· καὶ με φωτοηλιογραφικὴν μηχανήν, διὰ νὰ λαμβάνωνται φωτογραφίαι τοῦ ἡλίου, καθ' ὅσον ὁ πλανήτης διέρχεται ἐπὶ τοῦ δίσκου του. Οἱ δευτερεύοντες σταθμοὶ θά ἔχωσι πάντα τὰ ἀπαιτούμενα ἐργαλεῖα, ἐκτὸς τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς. Ἐκτὸς τῶν κυρίων τούτων ἐργαλείων εἰς ἕκαστον σταθμὸν ἐστάλησαν ὀρολόγια, χρονόμετρα, βαρόμετρα καὶ ἄλλα ὄργανα ἐπιστημονικά. Ὡστε οἱ σταθμοὶ οὗτοι θά εἶναι καλῶς ἐφωδιασμένα ἀστεροσκοπεῖα. Οἱ Γάλλοι ἀστρονόμοι θά ἔχωσι τέσσαρας κυρίους σταθμοὺς,—εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἀγ. Παύλου καὶ τὴν νῆσον Κάμπελ, εἰς τὸν νότιον ὠκεανόν, εἰς τὸ Ηεκίνον καὶ τὴν Ὑοκαχάμην, καὶ δευτερεύοντας εἰς διαφόρους ἀποικίας τῶν καὶ μίαν εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐλεθον δὲ καὶ οὗτοι ὅλα τὰ μέτρα τῶν διὰ νὰ μὴ φανῶσι κατώτεροι τῶν ἄλλων· ἐγύμνασαν ἀξιωματικούς διὰ τὰς παρατηρήσεις καὶ εὑρον τὸν

τρόπον, διὰ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Κ. Ίάνσωνος, νὰ ἐρευνῶσι τὰ περίεξ τοῦ ἡλίου πρὸ τῆς διαβάσεως. Οἱ Γερμανοὶ θὰ ἔχωσι σταθμοὺς εἰς τὸν νότιον ὠκεανόν, εἰς τὴν Ὠκεανίαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν. Οἱ Ρῶσοι ἀστρονόμοι θὰ περιορισθῶσιν ἐντὸς τῆς ἀπεράντου χώρας των. Θὰ ἔχωσι δὲ εἴκοσι ἐπτὰ σταθμοὺς, ἀπὸ τῆς βορειοανατολικῆς Σιβηρίας μέχρι τῆς Ὀυσσού. Μολονότι δὲ ὁ χειμῶν εἶναι δριμύτατος εἰς τὴν βορειοανατολικὴν Σιβηρίαν, ὁ ἀτρ ὁμως συνήθως εἶναι ἥσυχος καὶ ξηρὸς καὶ οὐχὶ ἀκατάλληλος δι' ἀστρονομικὰ παρατηρήσεις. Τρεῖς ἐκ τῶν σταθμῶν τούτων θὰ ἔχωσι καὶ φωτογραφίας. Πλὴν πάσας τὰς κυβερνήσεις ὑπερέβη ἡ Ἀμερικανικὴ κατὰ τὴν ἐλευθερίότητα, διαθέσασα μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης. Θὰ ἔχωσι δὲ οἱ Ἀμερικανοὶ σταθμοὺς εἰς τὴν ἀνατολικὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Κίναν, τὴν Ὠκεανίαν καὶ τὸν νότιον ὠκεανόν.

Κατὰ τὴν ἀναμενομένην διάβασιν, ἐκτὸς τῶν δύο προεκτελεσθῶσιν μεθόδων, τῆς τοῦ Χάλλεϋ δηλαδὴ καὶ τῆς τοῦ Δελίσιλ, θὰ ἦναι εἰς χρῆσιν καὶ τρίτη, ἡ τῆς φωτογραφίας. Ἡ μέθοδος αὕτη κατὰ πρώτην ἤδη φοράν δοκιμάζεται καὶ ἐπομένως ἀγνοοῦνται τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἐξ αὐτῆς θὰ προκύψωσιν. Ἄν ἐπιτύχη, ὡς μεγάλοι περι τούτου ὑπάρχουσιν ἐλπίδες, δι' αὐτῆς θὰ ἔχομεν ἀκριβέστατα τὴν θέσιν τῆς Ἀφροδίτης, θεωρουμένης ἐκ διαφόρων σταθμῶν καὶ κατὰ διαφόρους στιγμὰς ἀκριβῶς ἐγνωσμένης καὶ οὕτω θὰ ἐπιβεβαιωθῆ ἀδιαφιλονεικῆτως ἡ ἀκρίβεια τῶν παρατηρήσεων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Σμύρνην μας, ἡ ἀρχὴ τῆς διαβάσεως θὰ ἦναι εἰς ἡμᾶς ἀόρατος διότι θὰ γίνῃ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντά μας· τὸ τέλος τῆς ὁμως θὰ ἦναι ὀρατὸν, ἂν ὁ ἥλιος, ὅταν ἀνατέλλῃ, δὲν εὐρεθῆ ὑπὸ νεφῶν σκεπασμένος.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸν μῆνα τούτου γινομένην διάβασιν θὰ παρέλθωσιν 8 ἔτη διὰ γίνῃ πάλιν, μετὰ τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται 122 ἔτη διὰ νὰ ἐπαναληφθῆ.

ΕΠΗ ΧΡΥΣΑ

Ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, λέγει ὁ σοφὸς Ἄδ-
δισον, ἔχει συντροφον τὴν ἥσυχίαν, καὶ μισεῖ

τοὺς θορύβους καὶ τὰς πομπὰς. Ἀνατέλλει πρῶτον μὲν ἐκ τῆς εὐφροσύνης τοῦ ἀπολαύειν αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ δεύτερον ἐκ τῆς φιλίας καὶ ἐμιλίας ὀλίγων ἐκλεκτῶν συντρόφων.

— Τοσαύτη εἶναι ἡ ἀκομεία (ἄχορταγιά) τοῦ ἀνθρώπου, τοσαύτη ἡ φιλοκτημοσύνη του, τοσαύτη ἡ δίψα τοῦ ἀποκτήσῃ καὶ ἡ ἀγάπη τῆς μεγαθύσεως, ὥστε οὐδέποτε γινώσκει πότε ἔχει ἀρκετὰ ἐκ τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν. Αἱ ἐπιθυμίαι του φαίνονται ἄπειροι, ἐνῶ αἱ πραγματικαὶ του ἀνάγκαι εἶναι τόσο ὀλίγαι καὶ τόσο εὐκολα θεραπεύονται!

— Οἱ ἥσυχαι καὶ ματαιοφροσύνῃ. Σπανίως ἀπαντῶνται ἀσθένειαι διανοητικαὶ τοσοῦτον ἀλλήλων διαφέρουσαι, καὶ ὁμως συχναὶ συγγεόμεναι, ὅσον ἡ οἴησις καὶ ἡ ματαιοφροσύνη. Ὁ οἰηματίας ἔχει τὴν μεγίστην περὶ ἑαυτοῦ ἰδέαν, ὁ ματαιόφρων προσπαθεῖ νὰ κάμῃ τοὺς ἄλλους νὰ τὸν νομίζωσι μέγαν. Ὁ οἰηματίας νομίζει ὅτι πρέπει νὰ τὸν θαυμάζωσιν, ὁ ματαιόφρων εὐχαριστεῖται ἐάν μόνον δυνηθῆ τὸν θαυμασμὸν νὰ ἀποσπάσῃ. Ἡ οἴησις, διὰ τῶν ἐπιδείξεων, ἀπαιτεῖ τιμὰς· ἡ ματαιοφροσύνη, διὰ μικρῶν τεχνασμάτων, ἐπιδιώκει παντοιοτρόπως τὰς εὐφημίας. Ἡ οἴησις λοιπὸν καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον μισητὸν, ἡ δὲ ματαιοφροσύνη γελοῖον.

— Σοφὸς τις λέγει ὅτι «ὁ διάβολος οὐδέποτε προσβάλλει δις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἄν χθὲς ἐπλησίασε διὰ τῆς ματαιοφροσύνης, σήμερον θὰ πλησίασῃ διὰ τῆς οἴησεως· ἐάν σήμερον πλησίασῃ ἐξ ἐνὸς μέρους, αὔριον θὰ ἔλθῃ ἐξ ἄλλου. Ἐνῶ δὲ ἡμεῖς φυλάττομεν τὴν ὀπὴν δι' ἧς τὴν τελευταίαν φοράν ἦλθεν ἐκεῖνος, ἐρχεται δι' ἄλλης. Πάντοτε φυλάττομεν ὀπὴν κενὴν, ἐνῶ ἐκεῖνος σκάπτει νέαν.»

— Πολλοὶ γονεῖς καταστρέφουσι τὰ τέκνα των διὰ τῆς ἀλόγου ἀγάπης των, ὑπὸ τῆς ὁποίας κινούμενοι θεραπεύουσιν ὅλας των τὰς ὀρέξεις, οὐ μόνον τὴν ὥραν τῆς τραπέζης, ἀλλὰ καὶ πάντοτε.

— Ἄν ἦσαι ἄνθρωπος φρόνιμος, θὰ φέρησαι εἰς τὸν κόσμον ὅπως φέρεται καὶ ἡ σελήνη· δείκνυε τὸ ἐν μόνον μέρος σου, ὅ,τι δὲ δείκνυεις ἔστω ἠρεμον, ψυχρὸν, καὶ καθαρόν.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ

Παιδί εὐρωτωντα.—Ποτὲ μὴ περιγέλασῃ παιδίον, ὅταν σὲ ἐρωτᾷ «ἀνόητόν

τινα ἐρώτησιν.» Ὡς πρὸς τὸ παιδίον αὕτη δὲν εἶναι ἀνόητος. Ἄν τὸ παιδίον εἶναι εὐαίσθητον, εἰς μόνον γέλωσ, εἰς σαρκασμὸς, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀρκεῖ ὅπως τοῦ ψυχρᾶν τὴν πρὸς τὸ μανθάνειν κλίσι. Ὅθεν, ὅσονδῆποτε παιδικῆ καὶ ἂν ἦναι ἡ ἐρώτησις, ἀπαιτεῖται ἄμεσος καὶ φιλόφρων ἀπάντησις.

Γάμου ἰερότης.—Διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, ὅτινες εἰλικρινῶς καὶ ἀληθῶς ἀγαπῶσιν ἀλλήλους καὶ ὀδηγοῦνται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς δικαιοσύνης, ὁ γάμος δὲν εἶναι ζυγός. Πράγματι, ὅτε διὰ τῆς εὐλογίας τοῦ γάμου κηρυχθῶσιν εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς σύζυγοι, τότε μόνον ἡ ἐλευθερία ἐξασκεῖται ὑπ' αὐτῶν καθ' ὅλην τῆς λέξεως τὴν σημασίαν. Ἐκ τοῦτο δύνανται ἐλευθέρως ν' ἀφωσιῶνται ὁ εἰς εἰς τοῦ ἄλλου τὰ συμφέροντα, καθότι εἶναι ἐλευθέρως κεκηρυγμένοι φίλοι. Δύνανται ὁμοῦ νὰ ἐκτελῶσιν τὰ σχέδια τῶν τῆς ζωῆς μαχῶν, ὁμοῦ νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου ἐκείνης, ἣτις δὲν λήγει μετὰ τῆς ζωῆς ταύτης. Ὅμοῦ δύνανται νὰ ζητῶσιν τὰ θελκτικὰ τῆς μορφώσεώς των ἀποτελέσματα, καὶ ἐνισχυόμενοι ὁ εἰς ὑπὸ τοῦ ἄλλου, νὰ ὑπερνικῶσιν πάντα τὰ προσκόμματα. Ὁ οἰκος, μετὰ παντός ὅ,τι ἐν αὐτῷ εἶναι προοφιλές, εἶναι τὸ εἰρηνικόν καὶ πεφιλημένον καταφύγιον, ἐντὸς τοῦ βωμοῦ τοῦ ὁποίου λάμπουσιν αἱ ἀρεταί, αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὸν ναὸν ἀγαθοεργίας.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ

Κάτοικοι Πολωνίας.—Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπαρίθμησιν πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Πολωνίας ἀνέρχονται εἰς 6,193,895. Ἐκ τούτων ὑπὲρ τὰς 800,000 εἶναι Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι ἀνέρχονται εἰς 13 τοῖς 100 ἐπὶ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ. Ἀπὸ τὸ 1846 οἱ Ἑβραῖοι ἐτετραπλασιάσθησαν ἐν Πολωνίᾳ.

Αἱ ἐν Ἀμερικῆ βιβλιοθήκαι.—Τὸ 1850 ὑπῆρχον εἰς τὰς βιβλιοθήκας, δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς, τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς 4,500,000 τόμοι. Τὸ 1860 ὁ τῶν βιβλίων τούτων ἀριθμὸς ἀνῆλθεν εἰς 13,000,000, τὸ δὲ 1870 εἰς 45,000,000. Βιβλιοθήκαι δημόσιαι εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὰς Πολιτείας χίλια καὶ ἑκατόν.

Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς, τὰ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, πρὸς πολεμικὰς παρασκευὰς ἐξοδουόμενα χρήματα, ἀνέρχονται εἰς 400,000,000 λιρῶν στερλινῶν κατ' ἔτος. Εἰς τὰ ὁποῖα ὅταν προστεθῶσι καὶ οἱ τόκοι τῶν διαφόρων χρεῶν ἀνέρχονται εἰς 550,000,000, λαμβανόμενα κατ' ἔτος ἐκ τῶν λαῶν διὰ στρατιωτικὰ ἔξοδα!

Πλούσιός τις ἡμέραν τινα ἐδείκνυεν εἰς ἑνα τῶν φίλων του τὰ ὑποστατικά του. Τῷ ἐδείκνυεν ἀγροὺς, τῷ ἐδείκνυεν οἴκους, τῷ ἐδείκνυε δάση, κατὰ πολλὰ ἐκτεταμένα, καὶ ἐπὶ τέλος προσέθηκε· «Τέλος πάντων, φίλτατε, ὅ,τι καὶ ἂν βλέπεις πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις εἶναι ἰδικόν μου.» Ὁ φίλος ὅσον ἦκουε, τόσο σκεπτικώτερος ἐγένετο· τέλος καὶ αὐτὸς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα πρὸς τὰ ἄνω καὶ δείξας τὸν οὐρανόν, ἠρώτησε μετὰ σοβαρότητος· «Εἶναι καὶ οὗτος ἰδικός σας ;»

ΣΥΝΟΛΟΣ ΕΝ ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗ

Μίαν ἐκ τῶν λαμπροτέρων σελίδων τῆς νέωτέρας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἱστορίας, κατέχει βεβαίως καὶ ἡ παρὰ τὰ ἀνατολικά τῆς Ἀφρικῆς παράλια μεγάλη ἐκείνη νῆσος, φέρουσα τὸ ὄνομα Μαδαγασκάρη. Ἀφ' ὅτου μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος καὶ ἱκανῶν μαρτυρικῶν θανάτων, εἰσήχθη τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐκαρποφόρησεν εἰς τὴν ἀπομεμακρυσμένην ἐκείνην χώραν, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φθάνουσιν ἐξ αὐτῆς εὐάρεστα καὶ παρήγορα ἀκούσματα, ὧν ἐν εἶναι καὶ τὸ περὶ συναθροίσεως συνόδου εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς Ἀντανανάριθον. Εἰς τὴν σύνοδον ταύτην, ἐπεμψαὶ ἀντιπροσώπους πᾶσαι αἱ κατὰ τόπους ἐκκλησίαι τῆς νήσου. Ἐν αὐτῇ δὲ πρίγκιψ ἐγγχώριος, ὁ υἱὸς τοῦ ἀρχιγραμματέως τοῦ κράτους, ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ μαλαγασικοῦ στρατοῦ, εἶπε λόγους πολὺ ἀξιοσημειώτους, οὓς καλὸν κρίνομεν καὶ ἡμεῖς νὰ δημοσιεύσωμεν. Ὁ πρίγκιψ οὗτος φέρει τὸ πολυσύλλαβον ὄνομα Ραβονιναχित्रिναριβος, τὸ ὁποῖον μεθερμηνευόμενον σημαίνει «δὸξα χιλίων,» καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐστάλη κατὰ τῶν Ἰβαράιων, φυλῆς ταραχῶδους, οἰκούσης τὴν νότιον ἀκρὰν τῆς νήσου. Διὰ τῆς σταθερότητος καὶ τοῦ συναδιαλλακτικοῦ του πνεύματος κατώρθωσε νὰ

καθησυχάση τὴν ἐπαναστάτιδα φυλὴν ἀνευ μάχης καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν νικητῆς χωρὶς νὰ χύσῃ οὐδένος ἀνθρώπου αἷμα. Ὁ χριστιανὸς στρατηγὸς ἐλθὼν εἰς τὴν σύνοδον προέτεινε νὰ πεμφθῶσι διδασκαλοὶ εἰς τοὺς Ἰβαραίους καὶ ὑπεστήριξε τὴν πρότασιν τοῦ διὰ τῶν ἐξῆς λόγων :

«Ὅτε ἐξεστρατεύσαμεν, εἶπεν, ὠδοιποροῦμεν ἐπὶ ἓνα μῆνα διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν χώραν τῆς Ἰβάρας. Ὁ λαὸς ἐκεῖνος εἰσέτι δὲν ἐδιδάχθη οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον. Ἀκολουθοῦσι τὰ γεννῆματα τῶν κεφαλῶν των, καὶ πραγματικῶς εἶναι κακά ὅσα μετὰ αὐτῶν γίνονται. Νομίζουσι ὅτι ἡ πολυγαμία εἶναι εὐτυχία καὶ τιμῶνται ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ ἕκαστος. Τινὲς ἐκ τῶν προύχοντων των ἔχουσι ἕως διακοσίας συζύγους. Ἥσπεύουσι πολὺ τὰς μαγίας καὶ ὅπου καὶ ἂν ὑπάγωσιν ἢ ἂν σταθῶσι φέρουσι μετ' ἑαυτῶν τὰ μαγικά των καὶ τοὺς θεοὺς των. Ὅταν διαβαίνωσι ποταμοὺς, φέρουσι μετ' ἑαυτῶν τὴν εἰκόνα πλοιαρίου διὰ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ πνιγμόν. Φέρουσι προσέτι μετ' ἑαυτῶν πόδα λεμοῦρ (1) διὰ νὰ τοὺς ἐνδυναμώνη καὶ νὰ μὴ κουράζωνται εἰς τὸν δρόμον, λέγουσι. Προσέτι φέρουσι μετ' ἑαυτῶν εἰκόνας πτηνῶν καὶ ἀνθρώπων, διὰ νὰ τοὺς καθιστῶσιν ἱκανοὺς νὰ συλλαμβάνωσι πολλοὺς αἰχμαλώτους, ἢ βόας, εἴτε διὰ τῆς διαρπαγῆς εἴτε διὰ τοῦ πολέμου, λέγουσιν.

Ὁ λαὸς οὗτος καταμαστίζεται ὑπὸ μεγίστης ἀμοιβαίας ἀπιστίας. Οὐδεμίαν ἐμπιστοσύνην ἔχουσι ὁ εἷς πρὸς τὸν ἕτερον, συγγενῆς πρὸς συγγενῆν, οὔτε σύζυγος πρὸς σύζυγον! Ἐκαστος ὑποπτεύεται πάντας τοὺς ἄλλους, ἕκαστος φοβεῖται μήπως οἱ σύντροφοί του τὸν φονεύσωσιν. Οὐδέποτε ἀφίνουσι τὸ πυροβόλον ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς οἰκίας των, καὶ ὅταν νίπτουσι τὸ πρόσωπον νίπτουσι πρῶτον τὸ ἐν μέρος, κρατοῦντες μετὰ τὴν ἄλλην χεῖρα τὸ ὄπλον, καὶ ἔπειτα τὸ ἄλλο, καὶ τρέμουσι μήπως πλησιάζῃ τις αὐτοὺς ἐξαίφνης. Τὰ φορέματα τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων, ὡς καὶ τὰ ἥθη των εἶναι εἰς ἄκρον ρυπαρά.

Καίτοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ἐχθροὶ μας ὅταν εἰσῆλθομεν εἰς τὴν χώραν των, ὁ τόπος δὲν ἔλαβε μορφὴν θεάτρου πολέμου, καὶ τοῦ-

(1) Τὸ λεμοῦρ εἶναι εἶδος πηθήκου, ἰδιαίτερον τῆς Μαδαγασκάρης.

το ὠφείλεται εἰς τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ Θεὸς μᾶς ἐφώτισε νὰ φερώμεθα μετὰ πραότητος πρὸς αὐτοὺς, οὕτως ὥστε οὐδεμίαν ἐπροξενήσαμεν ζημίαν. Ὅ,τι μᾶς ἐχρειάσθη τὸ ἠγοράσαμεν, καὶ ἐπληρώνομεν χρήματα, δι' ὅ,τι ἠγοράζομεν. Μετ' ὀλίγον ὁ λαὸς δὲν εἶχε κανένα φόβον ἐξ ἡμῶν, διότι ἤρχοντο εἰς τὸ στρατόπεδόν μας καὶ ἔφερον ὅ,τι εἶχον διὰ πώλησιν, οὕτω δὲ ἐγίναμεν καλοὶ φίλοι. Δὲν ἠθέλησαν δὲ ὡς ἐκ τούτου οὔτε νὰ πολεμήσωσιν, ἀλλ' ἀνεγνώρισαν τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως Ραναβαλόνα. Τότε ὁ λαὸς ἐκεῖνος εἶπεν : « Ἀφοῦ οἱ ἄνδρες τῆς Ἱμερίνης δὲν μᾶς λαμβάνουσιν ὡς δούλους, οὔτε διαρπάζουσι τὰ πράγματά μας, ἀλλὰ πράττουσιν ὅ,τι εἶναι καλὸν καὶ δίκαιον, ὡς τοῦτο ἡδὴ γίνεται, πρέπει θέβαια νὰ ὑπάρχη ἀληθινὸς Θεὸς μετὰ τῶν, καὶ ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ των πρέπει πραγματικῶς νὰ ᾖ καλὴ. Ἐπιθυμοῦμεν λοιπὸν νὰ μάθωμεν τὰ πράγματα ταῦτα, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔλθωσι διδασκαλοὶ διὰ νὰ μᾶς διδάξωσι φρόνησιν.»

Ἀποτεινόμενος λοιπὸν πρὸς τὸν λαὸν μου λέγω ἄς σπεύσωμεν νὰ πέμψωμεν διδασκάλους πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνους, ἵνα μὴ ἐπιστραφῶσι πάλιν εἰς τὰ κακά των ἥθη, καὶ ἡ κατάστασις τῆς καρδίας των γίνῃ χειροτέρα τῆς πρώτης. Κατὰ τὴν γνώμην μου δὲ ἡ Μαδόγκα, ἥτις εἶναι πρὸς νότον, θά ᾗτο καλὴ θέσις διὰ νὰ κατοικήσῃ διδασκαλός, ὅστις νὰ δύναται νὰ μεταβαίνῃ καὶ εἰς τοὺς Ἰβαραίους καὶ εἰς τοὺς Σακαλαβσιούς καὶ οὕτω νὰ διδάσκη αὐτούς.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐλέχθησαν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀμβοχιπότης, ἥτις ἐκτίσθη ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου ἐμαρτύρησεν ἡ πρώτη χριστιανὴ μάρτυς ἐν Μαδαγασκάρῃ, ἡ μάρτυς Βασαλάμα, θυσιασθεῖσα διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ.

Σ Υ Ν Τ Α Γ Ι Α Ι.

Μελάνη κοκκίνη.

Καρμίνιον καλὸν γραμμάρια 30 (δρ. 9)	
Υγρὸν ἀμμωνιακὸν ὅσον ἀρκεῖ διὰ νὰ τὸ διαλύσῃ.	
Ἀπλοῦν σιράπιον	γραμ. 30
Γόμι ἀραβικὸν	» 30
Υδωρ κοινὸν	δράμια 140

Μελάνη πρασίνη

Ὁξικός χαλκός (ἀσετὰ τντέ κίουίβρ). δρ. 10	
Κρεμοτάρταρον	» 50
Νερὸν κοινὸν ὀκὰ μία.	
Νὰ θράσουν ἕως μένει τὸ ἥμισυ.	
Μελάνη κωκὴ δι' ἧς σημειοῦνται ἀσπρόρουχα.	
Νιτρικὸς (νιτράτ) ἄργυρος ἀποκρυσταλλωμένος	μέρη 100
Υγρὸν ἀμμωνιακὸν	» 300
Ἀνθρακικὴ σόδα ἀποκρυστ.	» 100
Γόμι ἀραβικὸν εἰς κόκκιν	» 150
Θεϊκὸς (σουλφάτ) χαλκός	» 50
Νερὸν διυλισμένον	» 380

Νὰ διαλυθῇ πρῶτον ὁ νιτρικὸς ἄργυρος εἰς τὴν ἀμμωνίαν καὶ ἀκολούθως τὰ ἄλλα.

Βουλοκίτριον.

Γόμι λάχα	μέρη 16
Τερεβινθίνη	» 10
Κολοφάνη	» 10
Κινάβαρι (σινάπρ)	» 5
Μίνιον	» 5
Ἄν τις θέλῃ νὰ τὸ κατασκευάσῃ πράσινον ἀντὶ τῶν δύο τελευταίων βάλλει 10 μέρη θεϊκὸν χαλκόν.	
Υδωρ καθαριστικὸν τῶν χαλκομάτων	
Νερὸν	μέρη 125
Ὁξαλικὸν ὄξύ	» 20
	ἄλλον
Νερὸν	μέρη 125
Θεϊκὸν ὄξύ	» 60
Στύψη	» 8

Θυμίαμα ἐκκλησιαστικόν.

Λιβάνιον	μέρη 450
Βειζίνη	» 250
Στόραξ	» 120
Ζάχαρι	» 100
Κόνις κασκαρίλλη	» 60
Νίτρον	» 150

Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐγίνωσκον τὴν τέχνην, ἥτις ἐχάθη φαίνεται σήμερον, νὰ κατασκευάζωσιν ὀρείχαλκον, ἔχοντα ἰδιαίτερας

πολυτίμους ιδιότητας, ὡς λ. χ. νὰ ᾖναι κατάλληλος πρὸς κατασκευὴν μαχαιρῶν ὀρειῶν κτλ. Ὁ Κ. Γ. Βίλκισσον ἀναφέρει ὅτι τεμάχεια τινὰ ὀρειχάλκου, τὰ ὅποια εὑρεν ἐντὸς τάφων ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ᾗσαν τόσον καλῆς ποιότητος, ὥστε ἂν καὶ ἔμειναν τεθαμμένα εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τρεῖς χιλιάδας εἰη, εἶχον, ὅταν ἀνεσκάφησαν, ἔλαστικότητα ἴσην σχεδὸν μετὰ τὴν τοῦ χάλυβος.

ΗΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΔΕΚΑΡΑΣ

(Μύθος ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

Εἰς ἓν νομισματοκοπεῖον, ὅπου χρυσά, ἄργυρά καὶ χαλκὰ νομίσματα κόπτονται, ἐπὶ τραπέζης τινός, ἔκειντο, πλησίον ἀλλήλων, χρυσὴ τις λίρα καὶ χάλκινος δεκάρα, καὶ αἱ δύο νεοκομμένα, αἱ δὲ λαμπραὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες ἐχόρευον καὶ ἐπαίζον ἐπ' αὐτῶν.

Τότε ἡ λίρα στραφεῖσα εἶπε πρὸς τὴν δεκάραν :

— Φύγε, ἀχρεία ἀπὸ κοντὰ μου! Εἶσαι κομωμένη ἀπὸ κοινὸν χαλκὸν καὶ δὲν σοῦ πρέπει μετὰ τὸν ἥλιον νὰ λάμπῃς. Μετ' ὀλίγον θὰ κείσῃ μαυρισμένη καὶ λερωμένη εἰς τὴν λάσπην, καὶ κανεὶς δὲν θὰ καταδέχηται νὰ σὲ πιάσῃ. Ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ χρυσὸν πολύτιμον. Ὅθι περιέρχωμαι τὸν κόσμον συνοδεύουσα μεγάλους κυρίους καὶ πρίγκιπας. Ἐγὼ θὰ καταρθώσω μεγάλα καὶ ἡμέραν τινὰ ἴσως λάμψω καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ διαδήματος.

Εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ αὐτοῦ δαματιοῦ ἐκάθητο γραῖα φαῖά γαλῆ. Αὕτη ἄμα ἤκουσε ταῦτα ὑψωσε σύννευόν τὸν ἓνα τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τῆς καὶ σκουπίσασα δι' αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ἐμιαούρισε λέγουσα : «Πόσα δὲν γίνονται κατὰ τὸν νόμον τοῦ ἀντιστρόφου!»

Ἡ προφητεία αὕτη τῆς γαλῆς δὲν ἤργησε νὰ ἐκπληρωθῇ. Συνέβη δὲ ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον τῶν ὄσων ἡ χρυσὴ λίρα ἐφαντάζετο.

Ἄφοῦ τὰ νομίσματα ἐκεῖνα ἐξῆλθον τοῦ νομισματοκοπεῖου, ἡ χρυσὴ λίρα ἐπεσεν εἰς χεῖρας γέροντός τινος φιλαργύρου, ὁ ὅποιος τὴν ἐκλείδωσε καλὰ εἰς χονδρὸν κιβώτιον ὁμοῦ μετὰ ἑκατοστίας τινὰς ἄλλων ὁμοίων τῆς. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ γέρον φιλάργυρος, ἐνόησας ὅτι ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ καὶ μὴ ἐπιθυμῶν νὰ πάρωσιν ἄλλοι τὰ χρήματά του, ἔσκαψε χρυφίως καὶ ἔθαψεν οὕτῳ. Ἐκεῖ δὲ ὑπὸ τὴν γῆν, μαύρη καὶ ἀραχνιασμένη κείται ἀκόμη

ἡ χρυσὴ μας λίρα καὶ εὐδαίς ἴσως θὰ τὴν εὐρρη ποτέ.

Ἡ δεκάρα ὅμως ἐταξείδευσε, περιηγήθη, ἔλαβε μεγάλας τιμὰς ὡς καὶ ἡ ἱστορία της κάτωθεν τὸ λέγει.

Καὶ πρῶτον, πτωχὸν τι παιδίον ἐργαζόμενον εἰς τὸ νομισματοκοπεῖον, ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὸν μισθὸν του καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε μικρὰν ἀδελφὴν, ἣ ὁποία ἠγάπα τὰς γυαλιστεράς δεκάρας τῆ τὴν ἔδωκε.

Τὸ παιδίον ἀφοῦ τὴν ἔλαβεν ἔτρεξε μὲ χαρὰν νὰ τὴν δείξῃ εἰς τὴν μητέρα του, καθ' ὁδὸν ὅμως ἰδὼν ἄνθρωπον πτωχὸν τόσον τὸν ἐλυπήθη ὥστε τῷ τὴν ἔδωκε διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἄρτον.

Ὁ πτωχός, λαβὼν τὸ νόμισμα, ἐκίνησε πρὸς τὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ βλέπει φίλον τοῦ τινα ἐνδεδυμένον ὡς ὁδοιπόρον καὶ περικυκλωμένον ἀπὸ πολυαρίθμους ἀνθρώπους, εἴτινες ἐσύναζον νὰ τῷ δώσωσι μικρὸν βοήθειαν. Ὁ πτωχός ἠρώτησε τὸν φίλον του «τί τρέχει;» καὶ ἐκεῖνος τῷ ἀπήντησεν ὅτι θὰ ὁδοιπορήσῃ χιλιάδας μιλίων, θὰ μεταβῆ πεζὸς εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅπου ὁ Σωτὴρ ἔζησε καὶ ἀπέθανεν.

— Ἐπιθυμῶ, τῷ εἶπε, νὰ προσευχηθῶ παρὰ τὸν τάφον Του καὶ νὰ ἐλευθερώσω τὸν ἀδελφόν μου, ὅστις εὐρίσκεται αἰχμάλωτος εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Σουλτάνου τῆς Συρίας. Διὰ τοῦτο δὲ ζητῶ καὶ βοήθειαν.

— Τότε, εἶπεν ἡ πτωχός, λάβε καὶ αὐτὴν τὴν δεκάραν, καὶ εἰς ἐμὲ πέμπει ὁ Θεὸς ἄρτον ἀπ' ἄλλου. Πράγματι δὲ θὰ ἔμεινε νηστικός ἐπὶ τινὰς εἰσέτι ὥρας, ἂν ὁ ἄρτοποιὸς δὲν ἔβλεπε τὴν σκηνὴν καὶ δὲν τῷ ἔδιδε τεμάχιον ἄρτου.

Μετὰ ταῦτα ὁ ὁδοιπόρος, ἀφοῦ περιεπάτησε χώρας πολλὰς πεζὸς, εὔρε τέλος πλοῖον, καὶ, εἰσελθὼν, ἦλθε τέλος εἰς Παλαιστίνην καὶ μετέβη εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἀφοῦ προσηυχῆθη παρὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος, ἐπορεύθη πρὸς τὸν Σουλτάνον, ὅστις εἶχεν αἰχμαλωτίσει τὸν ἀδελφόν του. Τότε προσέφερεν εἰς τὸν ἡγεμόνα ἐκεῖνον ὅσα χρήματα εἶχε διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἀδελφόν του. Ὁ ἡγεμὼν ὁμοίως εἰσήτει περισσότερα.

Τότε ὁ προσκυνητὴς εἶπε. Δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο πλέον νὰ σοὶ προσφέρω εἰρὴ ταύτην τὴν χαλκὴν δεκάραν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ συμπάθειαν μοι ἔδωκε πτωχός τις πεινασμένος ἐπαίτης. Λάβε λοιπὸν καὶ σὺ εὐσπλαγγίαν, ὅ-

πως ἐκεῖνος ἔλαβε, καὶ ἡ χαλκὴν αὕτη δεκάρα θὰ σοὶ χρησιμεύσῃ.

Ὁ ἡγεμὼν κινηθεὶς ἀπὸ συμπάθειαν ἠλευθέρωσε τὸν ἀδελφόν τοῦ προσκυνητοῦ καὶ λαβὼν τὴν δεκάραν ἔρριψεν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ θυλακίου του. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐλησμόνησε τὰ πάντα.

Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον συνέβη, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας νὰ μεταβῇ εἰς Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ πολεμήσῃ πρὸς τὸν Σουλτάνον. Ὁ Σουλτάνος δὲ ἐπολέμησε μὲ μεγάλην γενναϊότητα, διοικῶν αὐτοπροσώπως τὰ στρατεύματά του καὶ οὐδεμίαν ἔλαβε πληγὴν ἡμέραν ὅμως τινὰ ἐνῶ ἐμάχετο μὲ ὀρμὴν μεγάλην βέλος τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὸ στῆθος. Τὸ βέλος ἐκεῖνο τοῦ ἐτρύπησε τὰ φορέματα, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἠγγίξε τὸ σῶμα. Ὁ Σουλτάνος πολὺ ἐθαύμασε διὰ τοῦτο τὸ συμβάν· μετὰ δὲ τὴν μάχην ἐξετάσας καλῶς τὰ φορέματά του εὔρεν εἰς τὸ θηλάκιόν του τὴν δεκάραν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀφοῦ μετ' ὀρμῆς ἐκτύπησε τὸ βέλος ἔπεσε κατὰ γῆς χωρὶς νὰ τὸν βλάψῃ. Τότε ὁ ἡγεμὼν τόσον ἐξετίμησε τὴν δεκάραν, ὥστε ἐπέρασεν αὐτὴν μὲ χρυσὴν ἄλυσσον καὶ τὴν ἐκρέμασεν ἐπὶ τῆς θήκης τῆς κυρτῆς του σπάθης. Μετὰ τινὰ καιρὸν ὁ αὐτοκράτωρ συνέλαβεν αἰχμάλωτον τὸν Ἀσιανὸν ἡγεμόνα, ὅστις προσέφερε τὸ ξίφος του εἰς τὸν νικητὴν. Οὕτως ἡ δεκάρα ἐγένετο κτῆμα τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἡμέραν τινὰ, ἐνῶ ὁ αὐτοκράτωρ ἔτρωγεν καὶ ἠτοιμάζετο νὰ πῖν τὸ ποτόν του, ἡ αὐτοκράτειρα τὸν παρεκάλεσεν νὰ τῇ δείξῃ τὴν κυρτὴν τοῦ Ἀσιανοῦ σπάθην. Κατὰ διαταγὴν λοιπὸν τοῦ αὐτοκράτορος ἡ σπάθη ἐφέρθη καὶ ἐδόθη εἰς τὴν αὐτοκράτειραν. Ἐνῶ δὲ τὴν παρετήρει, ἡ δεκάρα ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ποτηρίου. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐξάξας αὐτὴν ἐκ τοῦ οἴνου του τὴν εἶδεν ὄλην πρασίνην. Τοῦτο ἔδειξεν ὅτι ἐντὸς τοῦ ποτηρίου ὑπῆρχε δηλητήριο διὰ τοῦ ὁποίου δούλος τις ἠθέλησε νὰ φονεύσῃ τὸν αὐτοκράτορα. Τότε ὁ μὲν δούλος ἐτιμωρήθη, ἡ δὲ δεκάρα ἐτέθη ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος.

Οὕτως ἡ χαλκὴ ἐκεῖνη δεκάρα κατέστησε ἐν παιδίον εὐτυχές, ἔδωκεν ἄρτον εἰς πεινασμένον πτωχόν, ἠλευθέρωσε ἓνα αἰχμάλωτον, ἔσωσε δύο βασιλεῖς ἀπὸ θάνατον, ἐνῶ ἡ χρυσὴ λίρα οὐ μόνον κανὲν καλὸν δὲν ἔκαμειν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπώλειαν ἐκλήρονόμησεν!